

ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อการพัฒนาคนและสังคม

ผลของการศึกษาครั้งนี้พบว่า การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของและการควบคุม ตลอดจนการบริหารจัดการทางด้านรายได้ของแต่ละสถานี ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ถนนเกษตรสมบูรณ์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เริ่มออกอากาศเมื่อปี 2539 ส่งกระจายเสียงระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 93.0 เมกกะเฮิร์ต กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์ รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ จังหวัดกาฬสินธุ์ทุกอำเภอ และบางส่วนของจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร มุกดาหาร ยโสธร และบุรีรัมย์ ออกอากาศเป็นประจำทุกวันในช่วงเวลา 05.00 – 23.00 น. รวม 18 ชั่วโมงต่อวัน

สถานีอยู่ในการดูแลของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น รับผิดชอบ สถานีวิทยุกระจายเสียงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา หนองคาย มหาสารคาม เลย ชัยภูมิ และกาฬสินธุ์ ตามสายงานบังคับบัญชา ชั้นตรงต่อกรมประชาสัมพันธ์ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำกับดูแล และอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามนโยบายหลักสำคัญ

ตามลักษณะโครงสร้างด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของและการควบคุม สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ จะต้องปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด ในฐานะที่เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นในสังกัดของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์กรหลักของประเทศที่รับผิดชอบการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียง

แห่งประเทศไทย นโยบายหลักสำคัญที่เห็นได้อย่างเด่นชัดก็คือ การใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐแก่ประชาชน

ปัจจุบัน ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2540 ได้ระบุถึงการดำเนินงานของกรมประชาสัมพันธ์ว่า “ดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อการพัฒนาประเทศ และเผยแพร่นโยบายของรัฐ ข่าวสารและการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาและการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางวิทยุกระจายเสียงทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อประโยชน์แก่ความมั่นคงและเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”

นอกจากนี้ กรมประชาสัมพันธ์ ยังได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2542 - 2544) ขึ้น ให้เป็นเครื่องมือที่เอื้อต่อการพัฒนาคนและสังคม ตามแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคม เพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ. 2542 - 2551) ซึ่งมีสาระสำคัญระบุถึงการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์

เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ในการบริโภคข้อมูลข่าวสาร เสริมความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลตามความสำคัญที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เพื่อพัฒนาคนในสังคม 3 มิติ คือ ให้เป็นคนเก่ง คนดี คนแข็งแรง ดังนี้

“ภายในปี 2544 วิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น (Local Radio) ของกรมประชาสัมพันธ์ 76 สถานี จะสามารถดำเนินการกระจายเสียงครบทุกจังหวัด เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสะท้อนความคิดเห็น ตลอดจนสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทั้งนี้โดยเน้นรูปแบบที่ดำเนินการโดยประชาชน เพื่อประชาชนและของประชาชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สุดท้าย คือ คุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้น”

2. วัตถุประสงค์

เพื่อสนองตอบต่อนโยบายการประชาสัมพันธ์ของรัฐ และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตของประชาชนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นไว้ดังนี้

(1) เพื่อดำเนินการกระจายเสียง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการผลิตรายการเพื่อชุมชน ในการพัฒนาท้องถิ่นตนเองเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน ซึ่งจะเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง อันจะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา 40

(2) เพื่อให้มีวิทยุท้องถิ่น ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางด้านข้อมูล ข่าวสาร และเวทีแสดงความคิดเห็นของชุมชนในท้องถิ่น เป็นการสื่อสารสองทาง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนข่าวสารจากชุมชนไปยังสถานีวิทยุ และสถานีวิทยุสู่ชุมชน

(3) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เข้าสู่พื้นที่เป้าหมายในชุมชนไทย โดยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ของรัฐ รวมถึงสื่อบุคคล ให้เป็นประโยชน์ ดำเนินการเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารสู่ประชาชนในชุมชน

(4) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่ทันสมัย รวดเร็ว สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นโยบายและแผนการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกรมประชาสัมพันธ์ ที่จะให้สถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นในสังกัด ทำหน้าที่นอกเหนือไปจากเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐแล้ว ยังมุ่งให้เป็นสื่อกลางเพื่อประโยชน์ในท้องถิ่นด้วย

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างในด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของ ซึ่งสถานีเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้นสิทธิในการที่จะเข้ามาใช้สถานี จึงเป็นไปตามที่กรมประชาสัมพันธ์ กำหนดโดยจะมุ่งเน้นเพื่อผลประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์รัฐบาล รวมถึงสนับสนุนการทำงาน

ของภาครัฐด้วย ผู้ที่มีสิทธิเข้ามาใช้สถานี่จึงต้องเป็นไปเพื่อเอื้อต่อผลประโยชน์ของรัฐ จึงพบว่าเจ้าหน้าที่ของสถานี่เองจะเป็นผู้ใช้สถานี่ในการสื่อสารเป็นหลัก แต่เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงแล้วเจ้าหน้าที่ของสถานี่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติภาระหน้าที่เพื่อผลิตรายการต่าง ๆ ออกอากาศ สถานี่จึงได้เปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาใช้สถานี่ ซึ่งพบว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาใช้สถานี่ เป็นหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ทั้งจากส่วนกลางและในท้องถิ่น รวมถึงมีกลุ่มเอกชนในท้องถิ่นเข้ามาใช้สถานี่ด้วย นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการเอกชนที่เข้ามาเช่าเวลาเพื่อใช้สถานี่ทำการสื่อสารเนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนท้องถิ่น โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจถึงรายละเอียด ลักษณะการใช้ประโยชน์จากสถานี่วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของผู้ทำการสื่อสารแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชนจากส่วนกลาง

1.1 หน่วยงานต้นสังกัด

สถานี่วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ ต้องปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามนโยบายหลักของกรมประชาสัมพันธ์ที่ต้องการจะใช้สถานี่วิทยุกระจายเสียงในสังกัด เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ รวมถึงส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานราชการของรัฐกับประชาชนทั่วทั้งประเทศ โดยการถ่ายทอดรายการข่าววิเคราะห์ข่าวจากสถานี่แม่ข่าย กรมประชาสัมพันธ์ รวมถึงออกอากาศรายการอื่น ๆ ที่ผลิตโดยศูนย์ผลิตรายการกรมประชาสัมพันธ์ จำนวนรวม 8 ชั่วโมง / วัน

1.2 หน่วยงานอื่น

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ รวมทั้งหน่วยงานเอกชน จากส่วนกลางที่เข้ามาใช้สถานี่เพื่อทำการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารกรุงเทพ โดยหน่วยงานเหล่านี้ได้จัดทำเป็นรายการเทปส่งมาที่สถานี่ และสถานี่ก็ได้จัดสรรเวลาสำหรับออกอากาศรายการจากหน่วยงานดังกล่าวจำนวน 30 นาทีต่อวัน

2. หน่วยงานราชการและเอกชนในระดับท้องถิ่น

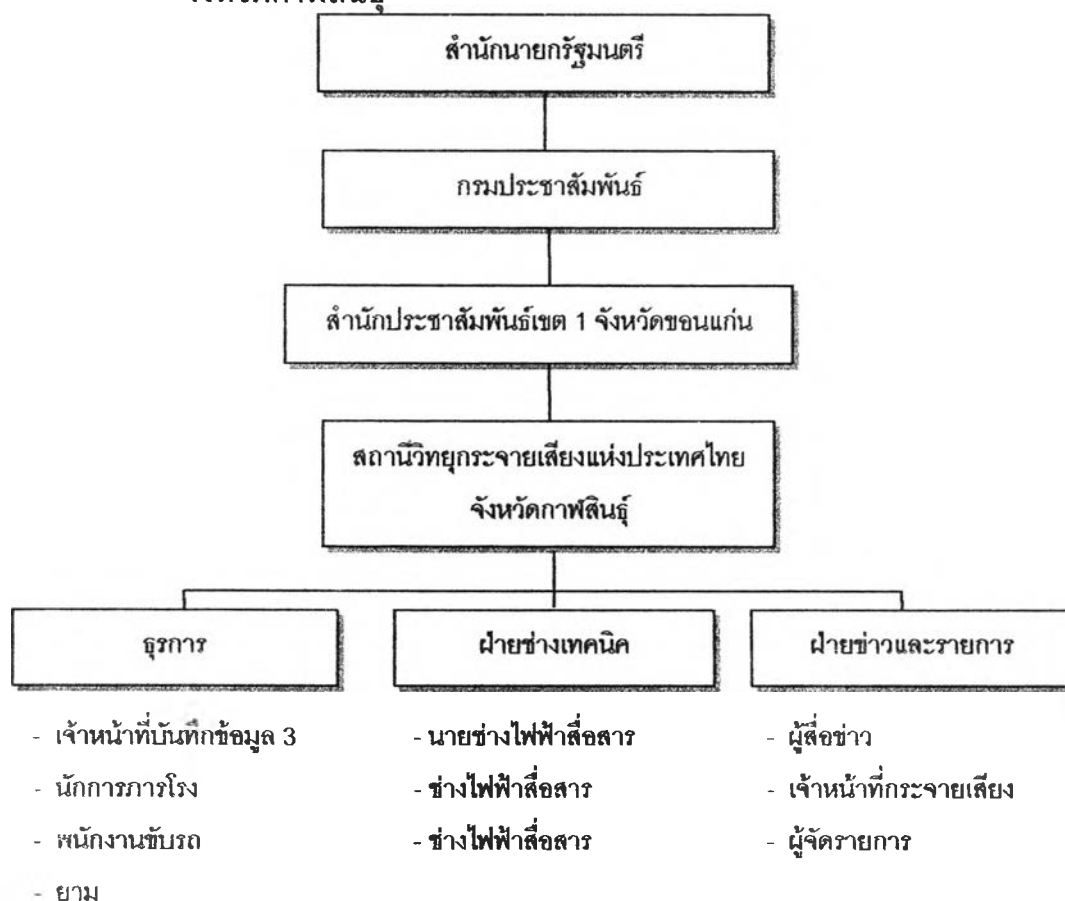
2.1 เจ้าหน้าที่ประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนภารกิจของสถานีให้สอดคล้องตามแผนที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนดไว้ด้วย ดังที่ พันธ สาทิมาน ผู้อำนวยการสถานี ได้กล่าวว่า

“เราปรับนโยบายการทำเป็นวิทยุชุมชนมา โดยเน้นประโยชน์กับท้องถิ่นมากขึ้น แต่ยังไม่ได้กำหนดเวลาที่แน่ชัดลงมามากว่า จะเริ่มเมื่อไร แต่เราก็ต้องเตรียมพร้อมเสมอ ซึ่งตอนนี้เราก็มีรายการที่ทำเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนอยู่แล้ว คิดว่าหากมีการปรับเปลี่ยนก็คงจะไม่มีปัญหาอะไร ”

ในการปฏิบัติงานของสถานีให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด จะมีการบังคับบัญชาและการควบคุมเป็นไปตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 การบังคับบัญชาและการควบคุมสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์

จากแผนภูมิข้างต้น แสดงถึงการบังคับบัญชาและการควบคุม ซึ่งเป็นไปตามนโยบายหลักที่จะใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลาง กล่าวคือ นอกจากสถานีจะต้องถ่ายทอดรายการต่าง ๆ จากสถานีแม่ข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ มาสู่ประชาชนในท้องถิ่น ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เจ้าหน้าที่ประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ ต้องดำเนินการในการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาต่าง ๆ สำหรับผู้ฟังเป้าหมายในท้องถิ่น จำนวน 4 ชั่วโมงต่อวัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ฝ่ายข่าว การผลิตงานข่าวมีผู้รับผิดชอบคือ ผู้สื่อข่าวของสถานี มีหน้าที่ในการหาข้อมูลข่าวสารส่งต่อให้ฝ่ายรายการผลิตรายการเพื่อนำเสนอถึงเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ขอนแก่น ซึ่งฝ่ายข่าวของสถานีจะมีผู้ปฏิบัติงาน 1 คน คือ นายปฤศณา ณะสินไพบูลย์ โดยในการทำงานนั้นมีการรอบในการตัดสินใจดังกล่าวต่อไปนี้

“ ข่าวที่ทำอยู่ส่วนมากจะเป็นข่าวของจังหวัด ข่าวของผู้ว่าฯ หน่วยงานต่าง ๆ เชิญมาเราก็ต้องไป เพราะเขาคาดหวังว่าจะต้องมีเรื่องของเขาออกอากาศทางสถานี แต่เราก็ดูความสำคัญ ความเหมาะสมด้วย ข่าวของสถานีจะเป็นข่าวรายงาน ข่าวประชาสัมพันธ์เป็นหลัก ไม่ใช่ข่าววิเคราะห์ ”

(ปฤศณา ณะสินไพบูลย์, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2543)

2. ฝ่ายรายการ จะผลิตรายการที่มีเนื้อหาในด้านต่าง ๆ สื่อสารออกอากาศไปสู่ประชาชนท้องถิ่น ผู้ที่ทำหน้าที่ในฝ่ายรายการ มีจำนวน 4 คน ซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง 2 คนคือนางฐนิดา ปัตตानी เจ้าหน้าที่กระจายเสียง และ นางสาวจริยา แสนพาน ผู้จัดรายการ นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เข้ามาช่วยผลิตรายการ เนื่องจากมีความสามารถในการดำเนินรายการที่ใช้ภาษาถิ่น (อีสาน) จำนวน 2 คน เป็นช่างไฟฟ้าสื่อสาร คือ นายเทอดศักดิ์ สิทธิจินดา และนายประมวล อุทัยสา เจ้าหน้าที่ในฝ่ายรายการนี้ มีกรอบแนวความคิดในการทำงานดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ในการจัดรายการ เขาก็จะพิจารณาดูว่า เพลงไหนที่เป็นสองแง่สองง่าม แม้ทางกบว. ไม่แบนมา เขาก็ต้องมาเช็ค มันขึ้นอยู่กับนักจัดรายการด้วยว่าเพลงนี้ควรนำเสนอ ควรเผยแพร่หรือไม่ “

(เทอดศักดิ์ สิทธิจินดา , สัมภาษณ์ , 28 กุมภาพันธ์ 2543)

“ในการทำงานเราไม่ได้ตัดสินใจคนเดียว เพราะเรามีแหล่งข่าวที่หลากหลาย จะมีสำนักงานประชาสัมพันธ์บ้าง ผู้สื่อข่าวบ้าง แล้วก็จากหน่วยงานราชการ ชาวบ้านมีงานการกุศลก็จะส่งข่าวมา ผมจะนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเขา ทันต่อเหตุการณ์ ฟังแล้วชาวบ้านจะต้องได้รับรู้สิ่งใหม่ มีคติเตือนใจฟังแล้วได้ประโยชน์ ไม่เน้นความดุเดือดเผด็จมัน เพราะเราทำไม่ได้ เราจะพูดให้คนที่ฟังเขารู้สึกมีชีวิตชีวาแต่ไม่รุนแรง ถ้าออกไปแล้วไม่มีประโยชน์ต่อผู้ฟังจะไม่ออก “

(ประมวล อุทัยสา , สัมภาษณ์ , 28 กุมภาพันธ์ 2543)

“ การทำงานนี้ค่อนข้างจะต้องใช้วิจารณญาณพอสมควร เพราะว่ามีขอบเขตเยอะมาก เราต้องทำตามนโยบายที่ได้รับมาเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันเวลาที่จะนำเสนออะไรออกไปก็ต้องคำนึงถึงผลกระทบว่าเป็นอย่างไรบ้าง ทำให้ใครเสียหายหรือเปล่า เป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือเปล่า กระทบต่อรัฐบาลไหม งานที่ออกมามันก็มีลักษณะนี้ ๆ ไม่หือหวา แล้วก็ต้องทำให้เป็นทางการเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ “

(ฐนิตา ปัตตานี , สัมภาษณ์ , 1 มีนาคม 2543)

“ งานที่รับผิดชอบโดยตรงเลยก็คือ การทำรายการเพลงสำหรับวัยรุ่น เขาก็ต้องนำเสนอให้เข้ากับเขา สิ่งที่เขาต้องการเพลงที่เขาอยากจะฟัง ก็จะเป็นเพลงไทยสากลที่ฮิตในปัจจุบัน ส่วนเนื้อหาอื่น ๆ ก็ต้องตามที่เขายกจะฟัง เพราะฉะนั้นสารอาจะไม่เท่ารายการอื่น ๆ แต่เราจะเน้นตรงที่เป็นสื่อกลางให้เขาได้พูดคุยกันในกลุ่มวัยรุ่น มีตอบจดหมายออกอากาศที่เขาเขียนมาถามเรื่องโน้นเรื่องนี้ “

(จริยา แสนพาน , สัมภาษณ์ , 28 กุมภาพันธ์ 2543)

ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้เจ้าหน้าที่ของสถานีจะมีอิสระสามารถผลิตเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อท้องถิ่น แต่กรอบของการทำงานก็ยังคงเป็นไปในลักษณะที่เชื่อผลประโยชน์ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่รัฐ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เป็นหลัก รวมถึงแนวความคิดของเจ้าหน้าที่สถานีผู้ทำการสื่อสารเนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนยังคงติดอยู่ในกรอบของการปฏิบัติงานตามนโยบายหรือตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายมากกว่าที่จะมุ่งเพื่อตอบสนององความต้องการของท้องถิ่น

2.2 หน่วยงานราชการและกลุ่มสมาคม

สถานีได้จัดสรรเวลาให้หน่วยงานราชการในท้องถิ่น เพื่อเข้ามาดำเนินรายการเผยแพร่เนื้อหาต่าง ๆ จำนวน 2 ชั่วโมง 30 นาทีต่อวัน ประกอบไปด้วยหน่วยงานราชการในท้องถิ่น 23 หน่วยงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ปกครองจังหวัด สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ คณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัด โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ สาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ขนส่งจังหวัด สรรพสามิตจังหวัด สรรพากรจังหวัด พาณิชยจังหวัด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำจังหวัด สามีญศึกษาจังหวัด สถาบันราชภัฏกาฬสินธุ์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยสารพัดช่างกาฬสินธุ์ โดยหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ได้จัดส่งบุคลากรเข้ามาดำเนินรายการสดในสถานี ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการสถานีที่กล่าวไว้ว่า

“ ในตอนแรกเราเชิญเฉพาะบางหน่วยงานเข้ามาทำรายการ ต่อมาก็มียี่อื่น ๆ ขอเวลาเพื่อเข้ามาดำเนินรายการบ้าง เราก็จัดให้ตามเวลาที่มีอยู่ ซึ่งการให้หน่วยงานเข้ามาทำรายการนี้ เพราะว่า เขาเป็นต้นเรื่อง มีข้อมูลต่าง ๆ ดีกว่าให้เจ้าหน้าที่เราไปพูด ชาวบ้านก็ให้การยอมรับมากกว่า”

อย่างไรก็ตาม แต่ละหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาใช้สถานีโดยสามารถพิจารณาได้จากคำให้สัมภาษณ์ของบุคลากรแต่ละหน่วยงาน ต่อไปนี้

“ ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องการที่จะบอกกล่าวให้พี่น้องประชาชนทราบถึง งานต่าง ๆ ที่ทางเราได้จัดทำขึ้น กิจกรรมภายในจังหวัด เราจะได้ทราบได้อย่างรวดเร็ว “
- นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

(ยงยุทธ หล่อตระกูล , สัมภาษณ์ , 28 กุมภาพันธ์ 2543)

“ การเข้าไปทำ ตอนแรกทางผู้บังคับบัญชา (รองปลัดเทศบาล) เห็นว่าหน่วยงานของเราไม่มีการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควรให้กับทางประชาชนทราบว่า บทบาทหน้าที่ของเทศบาลเป็นอย่างไรบ้าง พอไปขอทางสถานีเค้าก็จัดให้ ” ผู้ดำเนินรายการของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

(ชาติชาย คำก้อน, สัมภาษณ์ , 25 กุมภาพันธ์ 2543)

“นโยบายเกี่ยวกับการใช้สื่อวิทยุ ไม่ได้เป็นข้อกำหนดตายตัว มันขึ้นอยู่กับศักยภาพแต่ละจังหวัด เราใช้เพื่อที่จะนำเสนอว่า เราอยู่ใกล้กับประชาชน และก็เราเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้กับแหล่งข่าว ก็จะเอาเรื่องราวที่สำคัญ ๆ ใหญ่ ๆ โดยเชิญส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาคุยให้ประชาชนฟัง” - ผู้ดำเนินรายการของประชาสัมพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์

(ไพชญนต์ ชนะกาญจน์ , สัมภาษณ์ , 18 กุมภาพันธ์ 2543)

“เราตั้งวิสัยทัศน์ในการทำรายการว่า เราจะเผยแพร่ในเรื่องสู่การปกครองที่ดีในการพัฒนา โดยการที่จะไปสู่การปกครองที่ดีได้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมสามารถที่จะตรวจสอบได้ มีเหตุมีผล คาดการณ์ทำนายได้ ทุกคนจะต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในความเป็นคน ยอมรับในสิทธิหน้าที่ซึ่งกันและกัน นี่คืออุดมการณ์” - ผู้ดำเนินรายการของปกครองจังหวัดกาฬสินธุ์

(พลพงษ์ ศรีสมัย , สัมภาษณ์ , 22 กุมภาพันธ์ 2543)

“เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานของตำรวจในหน้าที่ว่า แต่ละวันงานของตำรวจเขาทำอะไรบ้าง ตำรวจแต่ละชุดแต่ละหน่วย แต่ละงานนี้มีอะไรบ้าง ไม่ใช่มีหน้าที่จับอย่างเดียว แล้วเราก็ต้องการที่จะแจ้งข่าวสารให้ประชาชนได้ทราบอย่างทันเหตุการณ์ “

- ผู้ดำเนินรายการของสำนักงานตำรวจภูธร จังหวัดกาฬสินธุ์

(จ.ส.ต. ประยูร บุตรโคตร, สัมภาษณ์ , 18 กุมภาพันธ์ 2543)

“ เป็นการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งของจังหวัด ถือว่าตัวนี้เป็นภารกิจหลัก โดยได้ดำเนินการกันมาเป็นปี ใช้สื่อวิทยุในจังหวัด ทำรายการของ กกต. โดยเฉพาะ” - ผู้ดำเนินรายการของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

(เลิศบุศย์ กองทอง , สัมภาษณ์ , 22 กุมภาพันธ์ 2543)

“อยากจะให้ประชาชนรับทราบข้อมูลในเรื่องสุขภาพ ชาวเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น ช่วงนี้มีโรคระบาดอะไร จะได้ทั่วถึง นอกจากนี้ก็จะมีการพูดถึงชาวต่าง ๆ ของโรงพยาบาลด้วย” - ผู้ดำเนินรายการของโรงพยาบาลกาฬสินธุ์

(ปัญญาชน ทั้งกลาง , สัมภาษณ์ , 24 กุมภาพันธ์ 2543)

“ เราสามารถประชาสัมพันธ์หน่วยงานของเราทำอะไรไป แล้วก็มาสื่อให้สังคมรู้ ให้คนอื่นเค้ารู้ มันเป็นการทำให้คนทั้งสังคมมาฟังเรื่องเดียวกัน คิดเรื่องเดียวกัน โดยผ่านสื่อทางสถานี แล้วก็นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปพร้อมๆกัน” - ผู้ดำเนินรายการของสถานีวิทยุจังหวัด

(ธวัชชัย ไตรทิพย์ , สัมภาษณ์ , 28 กุมภาพันธ์ 2543)

“ การเข้ามาทำรายการก็เพื่อพูดถึงเรื่องของการเกษตรที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน งานต่าง ๆ ที่เกษตรจังหวัดไปลงพื้นที่ แล้วก็มีการยกเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จขึ้นมา แล้วคนที่ถูกเอ่ยชื่อออกอากาศก็จะดีใจมาก “ - ผู้ดำเนินรายการของเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์

(เสมอ งามประเสริฐ , สัมภาษณ์ , 25 กุมภาพันธ์ 2543)

“ เราต้องการเผยแพร่ผลงาน ผลงานที่เราได้ทำไว้ ในการทำงานในหมู่บ้าน ในการพัฒนาอาชีพ ให้เขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แล้วหมู่บ้านไหนที่มีผลงานดีเด่นเราก็ประชาสัมพันธ์ให้นานโยบายหลักของกระทรวง ของกรม ไปเผยแพร่ “

(ข้าชัย กลีบมะลิ , สัมภาษณ์ , 29 กุมภาพันธ์ 2543)

“ นโยบายมาจากกระทรวง เพื่อการประชาสัมพันธ์งานของกระทรวงฯ เพราะว่า กระทรวงเราตั้งมา ชาวบ้านหรือหน่วยงานต่างๆยังสับสนว่า เป็นสวัสดิการสังคม หรือคุ้มครองแรงงาน อย่างน้อยๆ เขาก็มีข่าวสารออกเผยแพร่ให้คนรู้จักเรามากขึ้น ให้ประชาชนได้รับทราบเวลาที่เขามาติดต่อราชการกับเราจะได้รับทราบ ว่า แต่ละหน่วยมีหน้าที่อะไรบ้าง” - ผู้ดำเนินรายการของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดกาฬสินธุ์

(บรรจบ อุณารัตน์, สัมภาษณ์ , 22 กุมภาพันธ์ 2543)

“ ต้องการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องงานขนส่งที่เราให้บริการประชาชน ต้องการให้ประชาชนทั่วไปรับทราบข้อมูล เช่น เรื่องเอกสาร การเตรียมตัว เพื่อที่จะได้พร้อมเวลามาติดต่อเราก็ทำงานได้สะดวกยิ่งขึ้น แล้วก็เป็นการให้ข้อมูลในเรื่องความเคลื่อนไหว ปลูกฝังระเบียบวินัยในการขับขี่รถ เพื่อความปลอดภัยในท้องถนน แล้วก็เรื่องราวต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน” - ผู้ดำเนินรายการของขนส่งจังหวัดกาฬสินธุ์

(บุญภพ ภูผาโคก, สัมภาษณ์ , 24 กุมภาพันธ์ 2543)

“ เป็นนโยบายที่กรมสรรพสามิตอยากจะให้สรรพสามิตจังหวัดในแต่ละจังหวัด ได้เข้าไปจัดทำรายการวิทยุ ที่กาฬสินธุ์เราก็ทำอยู่มีข้อมูลในส่วนกลางส่งมาเพื่อเผยแพร่ในรายการ แล้วก็ข่าวจากสรรพสามิตในแต่ละอำเภอก็จะฝากเข้ามา” - ผู้ดำเนินรายการของสรรพสามิตจังหวัดกาฬสินธุ์

(ชวน อุดรไสว , สัมภาษณ์ , 29 กุมภาพันธ์ 2543)

“ต้องการประชาสัมพันธ์งานของเรา เผยแพร่เรื่องภาชีอากร เช่น การเปลี่ยนแปลงในเรื่องข้อกฎหมาย เรื่องระเบียบในส่วนที่ไม่เป็นความลับของทางราชการ แล้วก็จะแทรกเรื่องสาระด้วย”
- ผู้ดำเนินรายการของสรรพากรจังหวัดกาฬสินธุ์

(นิमितย์ เลิศสมพร , สัมภาษณ์ , 25 กุมภาพันธ์ 2543)

“ กระทรวง ฯ มีนโยบายว่า ถ้าทางเราสามารถไปจัดรายการวิทยุได้ก็ให้ไป เป็นแนวทางในการปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในส่วนของการตรวจพาณิชย์ ให้กับประชาชนได้ทราบ ซึ่งการให้เจ้าหน้าที่ไปจัดรายการ ข้อมูลจะได้รายละเอียดมากกว่า และจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดกาฬสินธุ์โดยเฉพาะเช่น อย่างจังหวัดกาฬสินธุ์ ก็ต้องดูว่าพืชที่ปลูกในท้องถิ่นเป็นอะไร เราจะได้หาข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับพืชนั้นๆ มาออกอากาศในเรื่องของราคา เพื่อให้เขาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่าควรจะขายในช่วงนี้ดีไหม” - ผู้ดำเนินรายการของพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์

(ชลธิชา ลัดดาวรรณ, สัมภาษณ์ , 23 กุมภาพันธ์ 2543)

“นโยบายก็คือ เราต้องการใช้รายการเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับบัญชาสูงสุดของโรงเรียนในสังกัดของกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนี้ นำเสนอรายละเอียดข่าวสารไปยังโรงเรียนต่างๆ ได้รวดเร็ว นโยบายท่านผู้อำนวยการสามัญจังหวัดท่านบอกว่า ท่านอยากให้เป็นแม่แบบ เป็นศูนย์กลางของเยาวชนที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป้าหมายของเราคือเยาวชน ที่อยู่ในช่วงระดับมัธยมศึกษา ให้ได้มีโอกาสแสดงออก ให้เค้าได้สื่อสารเข้ามาหาเรา ได้พูดคุย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น” - ผู้ดำเนินรายการของสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

(จรัญ น่วมมะโน , สัมภาษณ์ , 25 กุมภาพันธ์ ,2543)

“ ต้องการเผยแพร่กิจกรรมของวิทยาเขต เผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่หน่วยงานและชุมชน รวมถึงอยากให้มี ความใกล้ชิดกันกับประชาชน” - ผู้ดำเนินรายการของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตกาฬสินธุ์

(อำพาศรี เพาะคำ, สัมภาษณ์ , 27 กุมภาพันธ์ 2543)

“เป็นหน้าที่ของเรา ที่จะต้องเผยแพร่ข่าวสารของวิทยาลัย และประชาสัมพันธ์หน่วยงาน “
- หัวหน้างานประชาสัมพันธ์วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์

(สัมภาษณ์ , เกียรติศักดิ์ ชินาภาช , 16 กุมภาพันธ์ 2543)

“ ต้องการจะเผยแพร่การเรียนการสอนของทางวิทยาลัย รวมทั้งกิจกรรมต่างๆของ
สถานศึกษา “ - ผู้ดำเนินรายการของวิทยาลัยสารพัดช่าง จังหวัดกาฬสินธุ์

(สุรสิทธิ์ ศรีระตา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2543)

“ ต้องการที่จะเผยแพร่เรื่องราวให้กับประชาชนได้รับทราบว่า เราทำอะไรบ้าง เพราะว่า
ตอนช่วงที่เป็นวิทยาลัยคุณนั้นไม่มีปัญหาเพราะว่าคนรู้จัก แต่พอเปลี่ยนเป็นสถาบันราชภัฏ
สองแควบางคนยังไม่รู้จักเลยว่าอยู่ที่ไหน ก็เลยต้องมาใหม่กันหน่อย แล้วก็บางครั้งนักศึกษา
ออกไปฝึกสอนตามโรงเรียนต่างๆ การติดต่อข่าวสารเขาไม่ได้เข้ามาเลย ก็จะรอฟังข่าวเกี่ยวกับ
สถาบันจากเรา แล้วก็เพื่อการประชาสัมพันธ์ตรงส่วนอื่น ๆ ด้วย” - ผู้ดำเนินรายการของสถาบัน
ราชภัฏมหาสารคาม

(สัมภาษณ์ , วรพจน์ ลักโต , 17 กุมภาพันธ์ 2543)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า หน่วยงานในท้องถิ่นที่เข้ามาใช้สถานนี้มี
ลักษณะการใช้เพื่อวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการจะประชาสัมพันธ์ผลงาน กิจกรรม ข้อมูลต่าง ๆ
ของหน่วยงานสู่ท้องถิ่น โดยใช้สิทธิของการเป็นหน่วยงานราชการที่สามารถจะใช้สถานีวิช
ูกระจายเสียงท้องถิ่นของรัฐ เป็นเครื่องมือเพื่อสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งจะเป็นการสื่อสาร
เพื่อกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน มากกว่าจะเพื่อประชาชนโดยส่วนรวมใน
ท้องถิ่น

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของรายการที่ออกอากาศพบว่า บุคลากรหรือ
เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เข้ามาดำเนินรายการเผยแพร่ เนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน ยัง
ไม่มีความสามารถและประสบการณ์เพียงพอในการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงให้เกิดประสิทธิภาพ
อย่างสูงสุดต่อท้องถิ่นได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ของบุคลากรหน่วยงานราชการของพัฒนาชุมชน
จังหวัดกาฬสินธุ์

“ การดำเนินรายการตอนแรกมีคนที่มีความสามารถเป็นที่เล็ง ซึ่งเราก็เข้าไปศึกษาการทำงานกับเขาด้วย ประมาณ 2 ครั้งเราถึงจะดำเนินการเอง เราไม่ได้เรียนมา ผมก็จบกฎหมายมาก็ใช้วิธีเข้าไปเรียนรู้ ไปนั่งดู ก็พยายามกันอยู่ ได้มีการพูดคุยกันในกลุ่มนักจัดรายการของหน่วยงานว่า เรายังจะได้รับการติวเข้มในเรื่องของการจัดรายการกันบ้าง ”

(รัชชัย กลีบมะลิ , สัมภาษณ์ , 29 กุมภาพันธ์ 2543)

นอกจากนี้จากหน่วยงานราชการแล้วยังพบว่า มีกลุ่มสมาคมในท้องถิ่นที่ขออนุญาตเข้ามาใช้เวลาของสถานีในการออกอากาศ คือ สมาคมพุทธสมาคม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ ผลงาน กิจกรรมของกลุ่ม ที่ปฏิบัติในท้องถิ่น โดยการนำหลักธรรมะทางพุทธศาสนาไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งในการเข้ามาใช้สถานีดำเนินรายการนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ นี้ ผู้อำนวยการสถานีเป็นผู้มีอิสระในการที่จะตัดสินใจอนุมัติ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการกระจายอำนาจการตัดสินใจมาสู่สถานีในระดับท้องถิ่น ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ ทางสมาคมทำหนังสือขอเวลาจากสถานีเข้ามา เราก็พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของเขาเห็นว่า มีประโยชน์ที่ควรเผยแพร่ ก็เลยจัดสรรเวลาให้เข้ามา ”

(พนัส สาทิมาน , สัมภาษณ์ , 3 กุมภาพันธ์ 2543)

3. ผู้ประกอบการเอกชน

ในการเข้ามามีส่วนร่วมใช้สถานีของผู้ประกอบการเอกชนนั้น มีลักษณะดังที่ผู้อำนวยการสถานีกล่าวว่า

“ผู้เช่าเวลาจะติดต่อเช่ากับ สปช. (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1) ที่ขอนแก่น แล้วที่ สปช. จะบอกมาให้สถานีทราบว่า บริษัทนี้ได้เงินตีสัญญาแล้วนะ สถานีมีหน้าที่ในการติดตามเรื่องการเงิน นอกนั้นทาง สปช. จะดำเนินการเอง”

ผู้ประกอบการเอกชนจะเข้ามาใช้สถานีได้โดยการเช่าเวลากับทางสำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการทำสัญญา สถานีเป็นเพียงผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เช่าเวลาในการเข้ามาใช้สถานี รวมถึงดูแลให้ผู้เช่าเวลาปฏิบัติตามเงื่อนไขด้าน

การเงินที่ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งรายได้จากการเช่าเวลานี้ จะต้องส่งไปที่สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 และส่งต่อไปที่กรมประชาสัมพันธ์ส่วนกลางตามลำดับ

อัตราค่าเช่าเวลาของสถานี คือประมาณ 16,000 – 20,000 บาท / 1 ชั่วโมง / เดือน ระยะเวลาในการทำสัญญาเช่า จะได้แก่ 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี โดยมีเงื่อนไขสัญญาคือ จะต้องจ่ายค่าเช่าเวลาล่วงหน้า 1 เดือน

• ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการเอกชนที่เข้ามาเช่าเวลานั้น จะเป็นผู้ประกอบการเอกชนในท้องถิ่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาใช้สถานี สามารถพิจารณาได้จากคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ผมจัดรายการเพื่อให้เข้าถึงชาวบ้าน พูดถึงเขา บอกกับเขาว่าเราจะไปทำอะไรบ้าง แล้วก็เน้นเอาเรื่องที่เป็นปัญหาของชาวบ้านมาพูด แน่แน่นอนว่าต้องมีเรื่องการเมือง เพราะผมเป็นนักการเมือง แต่ผมไม่ได้พูดว่าใคร ไม่ได้ทำให้ใครเสียหาย เราพูดถึงเฉพาะงานที่เราทำอยู่ “

(ลิขิต ไชยทองศรี , สัมภาษณ์ , 1 มีนาคม 2543)

“ตอนแรกที่มาเช่าเวลานี้เพราะผมอยากจะทำโฆษณาปุ๋ยของตัวเอง ก่อนนี้จ้างคนอื่นจัด แล้วเขาพูดไม่ถูกใจ ไม่ได้อย่างที่เรต้องการ ก็เลยคิดว่า มาจัดเองจะดีกว่า มาแบบไม่มีประสบการณ์ แต่คิดว่าเราจัดได้ ปรากฏว่า ต่อมาก็มีย่านค้า หรือบริษัทในจังหวัดติดต่อมาให้พูดโฆษณาในรายการให้บ้าง “

(เทอดเกียรติ ธารชัย , สัมภาษณ์ , 6 มีนาคม 2543)

ผู้ประกอบการเอกชนที่เช่าเวลาสถานีแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มตามวัตถุประสงค์หลักของการใช้สถานีคือ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง และผลประโยชน์ทางธุรกิจการค้า โดยมีวิธีการสื่อสารคือ จะเข้ามาดำเนินรายการสดทางสถานี โดยมีเวลาสำหรับออกอากาศจำนวน 3 ชั่วโมงต่อวัน

จากการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นกรรมสิทธิ์ของกรมประชาสัมพันธ์ จึงพบว่า กรมประชาสัมพันธ์ได้ใช้สถานีในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึง โครงสร้างการเป็นเจ้าของและการควบคุมที่ยังคงรวมศูนย์

อยู่ที่ส่วนกลาง รวมถึงการเข้ามาใช้สถานีของหน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ก็ยังคงเป็น การใช้โดยเจ้าหน้าที่ของสถานี บุคลากรจากหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ เป็นหลัก ซึ่งพบว่ามี การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากผู้เข้ามามีส่วนร่วมใช้สถานีจากส่วนกลางเป็นจำนวนมาก สำหรับ หน่วยงาน และกลุ่มผู้ใช้ที่อยู่ในท้องถิ่น นอกเหนือไปจากเจ้าหน้าที่ของสถานีแล้วก็ได้แก่ กลุ่ม เอกชน และผู้ประกอบการเอกชน ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงปัญหาจากการที่สถานีเป็น กรรมสิทธิ์ของกรมประชาสัมพันธ์ จึงทำให้ขาดอิสระในการที่จะเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อ ท้องถิ่น ที่จะต้องมุ่งเป็นสื่อกลางนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น มากกว่าที่จะ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น รวมไปถึงควรที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนใน ท้องถิ่นได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากสถานีเพื่อทำการสื่อสารด้วย จากการศึกษาพบว่า ไม่มี ประชาชนท้องถิ่นที่เข้ามาใช้สถานีเพื่อทำการสื่อสารโดยตรงในลักษณะของการเข้ามาดำเนินการ ผลิตรายการ หรือการเข้าร่วมดำเนินรายการในฐานะเป็นผู้สื่อสาร แต่การมีส่วนร่วมในการใช้ สถานีของประชาชนจะมีลักษณะจะเป็นการส่งข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ให้สถานีประชาสัมพันธ์ หรือ การสอบถามข้อมูล ข้อเท็จจริง เป็นหลัก

สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ที่ถนนอภัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เริ่มออกอากาศเมื่อปี 2525 ส่งกระจายเสียงระบบเอ.เอ็ม. ความถี่ 945 กิโลเฮิร์ต กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์ รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์และ จังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ มุกดาหาร นครราชสีมา หนองคาย และชัยภูมิ ออกอากาศเป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่ช่วงเวลา 05.00 - 23.00 น.

ตามสายการบังคับบัญชา สถานีขึ้นอยู่กับกองทัพภาคที่ 2 ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา และขึ้นตรงต่อส่วนกลางคือ กองทัพบก ในการบริหารจัดการจะมีคณะกรรมการบริหารกิจการวิทยุ กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (กบว.ทบ.) โดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นประธาน ทำหน้าที่ในการควบคุม กำหนดนโยบาย และมีคณะกรรมการบริหารกิจการวิทยุกระจายเสียง กองทัพภาคที่ 2 (กบว. ทภ.2) ทำหน้าที่ดูแลการปฏิบัติงานของสถานีให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการควบคุมวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ใน กองทัพบก พ.ศ. 2507 ได้กำหนดความมุ่งหมายในการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นเครื่องมือในการแจ้งข่าว คำสั่ง ให้ทหารและประชาชนที่เกี่ยวข้องทราบ
2. แผนปฏิบัติการของกองทัพบก และส่วนราชการอื่น ๆ นอกกองทัพบก ตามที่เห็นสมควร
3. ต่อด้านการโฆษณาจากฝ่ายตรงข้าม
4. ดำเนินการทางจิตวิทยา ในความอำนวยการของกองทัพบก
5. แผนพรณโยบายของรัฐบาล
6. บำรุงความรู้ และให้ความบันเทิงแก่ทหารและประชาชน
7. สนับสนุนการอบรมศีลธรรม และวัฒนธรรมแห่งชาติ แก่ทหารและประชาชน
8. กระจายข่าวสารทั้งภายในและภายนอกประเทศ
9. ส่งเสริมความเข้าใจอันดี ระหว่างทหารกับประชาชน
10. ส่งเสริมให้หน่วยต่าง ๆ มีความรู้ ความชำนาญในวิชาการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ทั้งในยามปกติ เพื่อประโยชน์แก่การนำไปใช้ในยามสงคราม

ปัจจุบันกองทัพบก ได้กำหนดนโยบายเพื่อใช้ในการบริหารกิจการวิทยุกระจายเสียง เรียกว่า “นโยบายวิทยุกระจายเสียงกองทัพบก ปี 2542” โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง ดังนี้

1. ยึดมั่นและดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ทหารและประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. ใช้สื่อวิทยุเพื่อส่งเสริมและดำเนินการให้กองทัพบกสามารถดำรงฐานะเป็นกลไกสำคัญของรัฐ ในอันที่จะค้ำจุนเสถียรภาพ ความมั่นคงของประเทศ

3. เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร และเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และกลุ่มประชาชน

4. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความเข้าใจอันดีและถูกต้อง โดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

5. เป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจให้ประชาชนร่วมมือสนับสนุนกองทัพตามยุทธศาสตร์ของชาติและในการแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความมั่นคงภายใน ความปลอดภัยจากสาธารณภัย และภัยพิบัติต่างๆ การปลุกจิตสำนึกให้ประชาชน มีวินัย รักชาติ และเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างคนในชาติ ทั้งยามปกติและยามสงคราม

6. พัฒนาการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพบก ไปสู่การจัดและผลิตรายการด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งดำรงรักษาไว้ซึ่งจริยธรรมอันดีงาม ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

7. มุ่งเน้นภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นสื่อมวลชนของกองทัพบก ด้วยการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์โครงการและกิจกรรมของรัฐบาลและกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาให้กับประชาชน

นโยบายดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกองทัพบกในการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกิจการทหารเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างในด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของ ซึ่งสถานีเป็นกรรมสิทธิ์ของกองทัพบก ดังนั้น สิทธิในการที่จะเข้ามาใช้สถานี จึงเป็นไปตามที่กองทัพบกกำหนด โดยจะมุ่งเน้นเพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่สถาบันทหาร รัฐบาล นอกจากนี้จากโครงสร้างในด้านการประกอบธุรกิจหารายได้ ทำให้สถานีได้เปิดให้เอกชนเข้ามาเช่าเวลา ด้วยจากลักษณะโครงสร้างดังกล่าว ทำให้ผู้ที่มีสิทธิเข้ามาใช้สถานีจึงต้องเป็นไปเพื่อสนับสนุนโครงสร้างนี้ จึงพบว่า ผู้ที่มีสิทธิที่จะเข้ามาใช้สถานีจึงได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสถานีเองซึ่งจะเป็นผู้ใช้

สถานีโดยการผลิตเนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาใช้สถานี ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานราชการ และผู้ประกอบการเอกชนจากส่วนกลาง

1.1 หน่วยงานต้นสังกัด

สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ต้องปฏิบัติภารกิจหน้าที่หลักของกองทัพบกที่ต้องการจะใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัด เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกองทัพบกแก่ประชาชนทั่วทั้งประเทศ โดยได้ดำเนินการใช้สถานีเพื่อถ่ายทอดรายการต่าง ๆ ของกองทัพบกจากส่วนกลาง ออกอากาศผ่านทางสถานี จำนวน 3 ชั่วโมงต่อวัน

1.2 หน่วยงานราชการอื่น

ในฐานะที่สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐ จึงจะต้องเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากรัฐด้วย กล่าวคือ สถานีจะต้องถ่ายทอดเสียงรายการภาคบังคับของกรมประชาสัมพันธ์ จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คือ รายการข่าว ใน 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ภาคเช้า เวลา 7.00 – 7.30 น. และภาคค่ำเวลา 19.00 – 19.30 น. ซึ่งจะเป็นข่าวระดับประเทศ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดรายการปาฐกถาธรรม จากกรมประชาสัมพันธ์ ออกอากาศในวันอาทิตย์ เวลา 8.00 – 8.30 น.

นอกจาก กรมประชาสัมพันธ์จะเป็นหน่วยงานของรัฐจากส่วนกลางที่เข้ามาใช้สถานีแล้ว ยังมีหน่วยงานราชการอื่น ที่เข้ามาใช้สถานีด้วยคือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งเป็นการเผยแพร่รายการที่เป็นคำบรรยายประกอบการเรียนการสอนชุดวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

1.3 ผู้ประกอบการเอกชนจากส่วนกลาง

ผู้ประกอบการเอกชนที่เข้ามาใช้สถานี จะเป็นลักษณะของการเข้ามาเช่าเวลา โดยจะติดต่อเช่าเวลา ทำสัญญาต่าง ๆ กับกองทัพบก สถานีไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องของการให้เช่าเวลา สถานีมีหน้าที่เพียงปฏิบัติตามคำสั่งในการดูแลรายการต่าง ๆ ของผู้ประกอบการเอกชน

ให้ออกอากาศตามวันและเวลาที่กำหนดได้ตามผังรายการ โดยพบว่าผู้ประกอบการเอกชนที่เข้ามาใช้สถานี จะมี 2 ลักษณะ คือ เป็นผู้ที่เช่าเวลาเหมารวม โดยประมูลเช่าเวลาจากกองทัพบก และผู้ที่เช่าเวลารายย่อย โดยจะเช่าเวลาต่อจากผู้เช่าเวลาเหมารวมอีกทีหนึ่ง

ผู้เช่าเวลาเหมารวม คือ บริษัทจินตการโปรดักชั่น จำกัด เป็นบริษัทที่เช่าเวลาตั้งแต่เริ่มแรกของการออกอากาศ และเป็นบริษัทที่ออกค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคาร รวมถึงการจัดการอุปกรณ์เครื่องส่งของสถานี บริษัทจะมีนโยบายเพื่อการประกอบธุรกิจเป็นหลัก โดยการให้นักจัดรายการวิทยุรายย่อยเช่าเวลาต่อ อาจจะเป็นนักจัดรายการวิทยุในจังหวัดกาฬสินธุ์เอง หรือในจังหวัดอื่นๆ หรือการให้บริษัทเจ้าของสินค้าเช่าเวลาเพื่อโฆษณาสินค้า โดยว่าจ้างนักจัดรายการมาดำเนินรายการให้ รวมทั้งการขายสล็อตโฆษณา ในช่วงต้นชั่วโมง ท้ายชั่วโมง และคั่นระหว่างรายการ

อัตราค่าเช่าเวลาที่บริษัทกำหนดไว้ คือประมาณ 10,000 – 18,000 บาท / 30 นาที / เดือน และอัตราค่าเปิดสล็อตโฆษณาคือ ครั้งละ 80 – 100 บาท ระยะเวลาในการทำสัญญาเช่าจะได้แก่ 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี โดยมีเงื่อนไขสัญญาคือ จะต้องจ่ายค่าเช่าเวลาล่วงหน้า 1 เดือน

ผู้เช่าเวลารายย่อย เป็นผู้ที่เข้ามาเช่าเวลาต่อจากผู้เช่าเวลาเหมารวมอีกทีหนึ่ง ซึ่งพบว่า มีผู้เช่าเวลารายย่อยจากส่วนกลางที่เช่าเวลาสถานีเพื่อเผยแพร่เนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 4 ราย ที่ผลิตเนื้อหารายการประเภทบันเทิงและโฆษณาทั่วไปนำเสนอแก่ประชาชน

2. หน่วยงานราชการและเอกชนในระดับท้องถิ่น

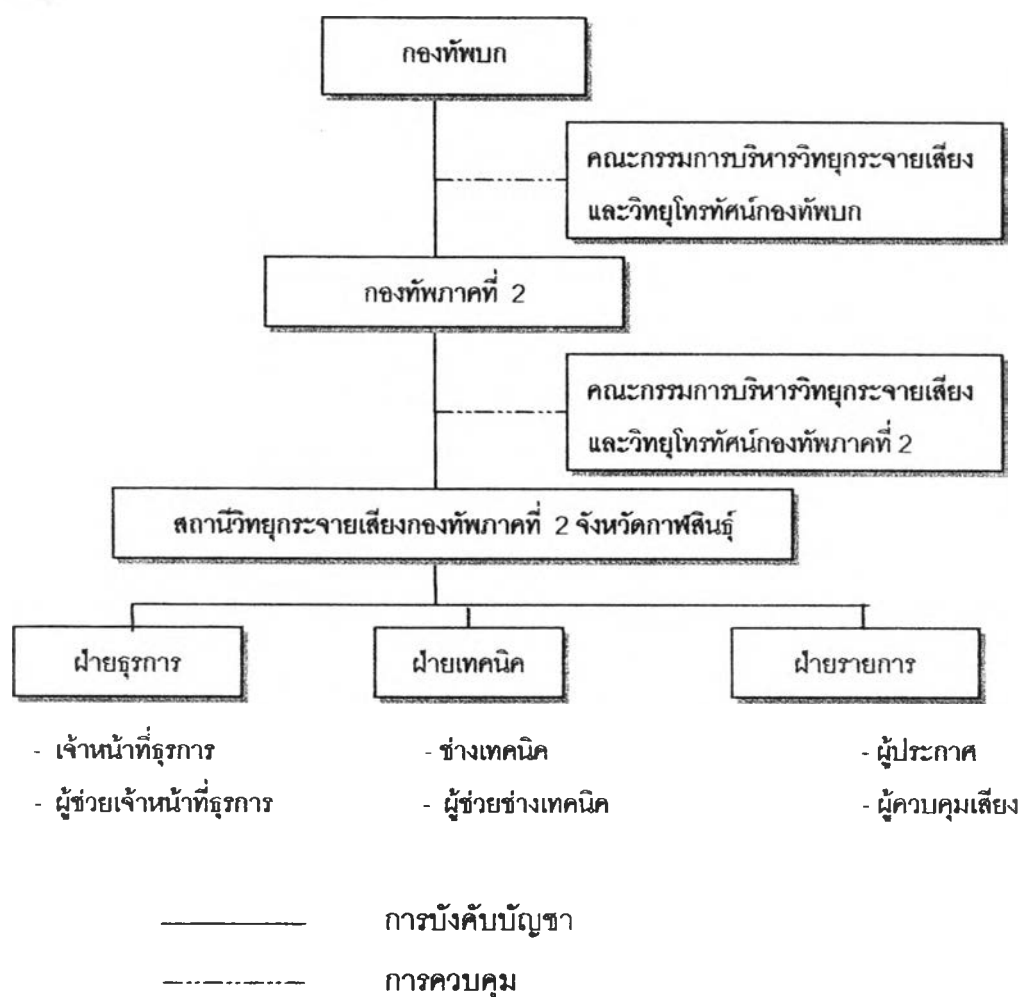
2.1 หน่วยงานกองทัพภาคที่ 2

หน่วยงานกองทัพภาคที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบกให้ดูแล และควบคุมการปฏิบัติงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพบก หน่วยงานกองทัพภาคที่ 2 จึงได้เข้ามาใช้สถานีเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกองทัพภาคที่ 2 รวมไปถึงของกองทัพบกหน่วยอื่น ๆ ผ่านทางสถานีไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น โดยการผลิตรายการเทปมาออกอากาศที่สถานี เป็นเวลา 30 นาที ต่อวัน

2.2 เจ้าหน้าที่ประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

การปฏิบัติงานภายในสถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการปฏิบัติตามนโยบายของกองทัพบก โดยมีการบังคับบัญชาและการควบคุมเป็นไปตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 การบังคับบัญชาและการควบคุมสถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

การปฏิบัติงานภายในสถานี จะขึ้นอยู่กับคำสั่งที่ได้รับมอบหมายเป็นหลัก โดยมีหัวหน้าสถานี เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุด ในระดับของผู้ปฏิบัติงานภายในสถานีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้สถานีเพื่อสื่อสารกับประชาชนท้องถิ่นนั้น จะได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศของสถานี ซึ่งมีจำนวน 3 คน จะทำหน้าที่รับผิดชอบผลิตรายการที่มีเนื้อหาตามระเบียบที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นเพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่สถาบันทหารเป็นหลัก ในขณะเดียวกัน

เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศก็มีอิสระระดับหนึ่งในการที่จะเลือกนำเสนอเนื้อหาในรายการที่ตัวเอง รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า อิสระดังกล่าวก็ยังคงอยู่ภายใต้นโยบายและการควบคุม ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ข้อจำกัดของเราไม่เหมือนที่อื่น เราอาจจะทำไม่ได้เต็มที่ เพราะมันมีระบบระเบียบ เยอะแยะมากมาย และก็ระเบียบของ ททบ.ด้วย ปกติถ้าเราทำตามระเบียบแบบแผนจริงๆ แล้วมันกระดิกไม่ได้เลย ที่ทำอยู่ที่ให้ความรู้ ให้บริการ โดยจะพยายามแทรกเข้าไป แต่ทุกอย่าง มันก็ขึ้นอยู่กับการอนุมัติของหัวหน้า ทุกสถานี่จะมีระเบียบระบบของตัวเอง “

(ประเสริฐสิทธิ์ นธินาม , สัมภาษณ์ , 3 กุมภาพันธ์ 2543)

“การทำงาน จะขึ้นอยู่กับคำสั่งที่มอบหมายมา ส่วนมากไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง เพราะ รายการของสถานีก็จะมีแบบแผนอยู่แล้วว่า จะต้องเสนอเรื่องอะไร มีเป็นบทความส่งมาให้ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของทหารสู่ประชาชน การรายงานข่าว เป็น ข่าว ทั่วไปบ้าง ข่าวบริการบ้าง บางที่ชาวบ้านก็ส่งข่าวเข้ามาให้ออกอากาศให้ “

(ปิยธิดา การรักษ์ , สัมภาษณ์ , 21 กุมภาพันธ์ 2543)

“ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับหัวหน้าสั่งมา ถ้าเป็นคำสั่งก็ต้องปฏิบัติ หลีกเลียงไม่ได้ การ ทำงานจะว่าง่ายก็ง่าย จะว่ายากก็ยาก ง่ายเพราะว่า มันมีรูปแบบของมัน มีกรอบของมัน ก็ทำ ให้มันอยู่ในกรอบ ยากก็คือ บางทีมันเบื้อ เพราะมันอยู่กับที่ “

(จารุวรรณ บุ่งวิเศษ , สัมภาษณ์ , 23 กุมภาพันธ์ 2543)

จะเห็นได้ว่า การให้สถานีเพื่อทำการสื่อสารของเจ้าหน้าที่สถานีนั้น จะอยู่ภายใต้การ ควบคุมของหัวหน้าสถานี โดยยึดถือคำสั่งเป็นหลัก เป็นการควบคุมที่ลดหลั่นกันลงมาตามการ บังคับบัญชา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของสถานีเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจในท้องถิ่นตามนโยบายที่กำหนด

2.3 หน่วยงานราชการในท้องถิ่น

ในการเปิดโอกาสให้บุคลากรจากหน่วยงานราชการเข้ามาใช้สถานี่เพื่อทำการสื่อสารนั้น พบว่า เป็นการปฏิบัติตามนโยบายจากกองทัพบก ที่กำหนดให้สถานี่วิทยุกระจายเสียงในเครือของกองทัพบก เผยแพร่ผลงาน กิจกรรม หน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเหนือกองทัพ ดังที่หัวหน้าสถานี่กล่าวว่า

“ส่วนกลางบอกว่าให้มีส่วนราชการบ้าง เราก็เปิดโอกาสให้เข้ามาเสนอผลงานของแต่ละหน่วยงาน ในช่วง 16.30-17.00 น. เอาหน่วยงานที่สำคัญกับประชาชนจริงๆ เขาจะส่งบุคลากรมาหน่วยงานละ 1 วัน จะให้เฉพาะใครที่ขอเวลามา เราก็พิจารณา ดู เอาที่มีความสำคัญ “

(พ.ท. ชชาติ ไกรพิรพรรณ , สัมภาษณ์ , 6 มีนาคม 2543)

จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เข้ามาใช้สถานี่นั้น จะมีนโยบายเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในส่วนของสถานี่วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ เพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ผลงานและกิจกรรมของหน่วยงานเป็นหลัก หน่วยงานราชการในจังหวัดที่เข้ามาใช้สถานี่ ได้แก่ สำนักงานตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม จังหวัดกาฬสินธุ์ และขนส่งจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจะจัดส่งบุคลากรเข้ามาดำเนินรายการสด รวมทั้งส่งเป็นเทปรายการเพื่อมาเผยแพร่ออกอากาศ

2.4 ผู้ประกอบการเอกชนรายย่อย

ผู้ประกอบการเอกชนรายย่อยซึ่งเป็นผู้จัดรายการวิทยุท้องถิ่นที่เข้ามาเช่าเวลา ส่วนมากจะมุ่งเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการ ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เช่าเวลารายย่อยต่อไปนี้

“ ผมทำรูปแบบเปิดเพลงทั่วไป แล้วก็พูดโฆษณา สปอนเซอร์เป็นผู้เช่าเวลา เลือกสถานี่ให้เรามีหน้าที่จัดอย่างเดียว ผู้จัดรายการต้องคิดว่าทำอะไรจึงจะถึงหูชาวบ้าน ตลาดของสินค้าจะวางไว้ทั้ง 19 จังหวัดในภาคอีสาน สปอนเซอร์จะดูว่า 2-3 เดือนสินค้าขายได้ไหม ถ้าขายไม่ได้เขาก็เลิกจ้าง “

(สีน้ำ ธงธานี , สัมภาษณ์ , 10 มีนาคม 2543)

“ ผมสร้างรายการขึ้นมา รายการเดียวสามารถที่จะออกได้ทุกจังหวัด ใครฟังก็ไม่เบื่อ สปอนเซอร์ที่เข้ามา เขาจะมั่นใจเรา ไม่ต้องพูดมาก ตกลงเสร็จแล้วก็ทำไปเลย สปอนเซอร์โดยมากจะเป็นจากส่วนกลาง ท้องถิ่นจะทำน้อยเพราะว่าสถานะเศรษฐกิจตอนนี้ไม่ค่อยไหว เขาทำเพราะมั่นใจในตัวเรา อาจจะได้ผลบ้าง 50 - 60 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลางจะเป็นบริษัทใหญ่ๆ เขาก็จะบอกว่า ทางภาคอีสานคุณทำให้ผมเหนื่อย เอเอ็มเป็นส่วนมาก ยา ยาสีฟัน เครื่องสำอาง “

(ชัยกมล ชุมชนสัมพันธ์ , สัมภาษณ์ , 26 กุมภาพันธ์ 2543)

นอกจากนี้พบว่า มีผู้เช่าเวลาบางรายที่มีการสอดแทรกสาระประโยชน์ต่อประชาชน ท้องถิ่นในรายการด้วย ซึ่งผู้เช่าเวลารายย่อยที่ใช้สถานีในลักษณะนี้ จะเป็นนักจัดรายการที่อยู่ในท้องถิ่น มีความใกล้ชิด และมีเจตนาารมณ์ที่จะนำเสนอสาระเพื่อท้องถิ่น ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ ทุกครั้งก่อนทำรายการผมจะเริ่มสำรวจก่อนว่าถ้าทำรายการแบบนี้ กลุ่มเป้าหมายจะรู้สึกอย่างไร สำรวจนี้ผมจะไม่ทำเป็นรูปแบบ แต่เวลาผมไปทำภารกิจอื่น ผมก็สุ่มๆดู สำรวจโดยการออกพื้นที่ มีโอกาสพูดคุย ไปบรรยายไปพูดกับชาวบ้าน ก็ถามเขา ชาวบ้านจะฟังเอเอ็มสามารถให้ข้อมูล สอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ลงไป จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ คนฟังเอเอ็ม จะเป็นกลุ่มคนที่เป็นตัวหลักของครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งผมเชื่อว่ากลุ่มเป้าหมายนี้เป็นกลุ่มที่สามารถเปลี่ยนความรู้สึกของครอบครัวได้ ผมก็เลยมุ่งไปที่กลุ่มเอเอ็ม และเป็นผู้นำครอบครัว...

...การหาสปอนเซอร์เป็นปัจจัยรอง อย่างรายการติดแก้วพานอนดิก ตั้งแต่ทำวันแรก จนถึงวันนี้ไม่เคยเปลี่ยนสปอนเซอร์เลย เพราะสปอนเซอร์ส่วนใหญ่ของผมเขาจะไม่ใช้วิธีการโฆษณา ให้พูดไปในรายการ บางคนเขาก็ไม่รู้ว่าผมโฆษณา มันผสมกลมกลืนไปกับเนื้อหา สปอนเซอร์และผู้จัดจะต้องพูดคุยถึงวิธีการกันก่อน “

(บุญเรือง ถาวรสวัสดิ์ , สัมภาษณ์ , 25 กุมภาพันธ์ 2543)

“ผมจะทำอะไร ผมจะนึกถึงชาวบ้านเป็นคนแรก ชาวทุกข่าวที่ผมจะเสนอออกไป ผมต้องวิเคราะห์ก่อนว่า ชาวบ้านเขาจะได้อะไรจากข่าว ถ้าผมพูดไปแล้วชาวบ้านไม่รู้เรื่องผมจะไม่พูด ผมจะพูดเรื่องราคาข้าว ราคาปุ๋ย เรื่องการขายเสียง การไปเลือกตั้ง

...สปอนเซอร์จะเป็นบริษัทสินค้าในกรุงเทพฯ เขาเข้ามาเพราะเขารู้ว่าจุดยืนของรายการ
เราคืออะไร “

(ภูมิศักดิ์ แสนกันยา , สัมภาษณ์ , 24 กุมภาพันธ์ 2543)

ในการเข้ามาใช้สถานีของผู้เช่าเวลารายย่อยนี้จะมีทั้งการเข้ามาดำเนินรายการสดที่สถานี
รวมไปถึงการส่งเทปมาออกอากาศ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ควบคุมเสียงเป็นผู้ดำเนินการ ออกอากาศ
ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในแผนผังรายการกระจายเสียงของสถานี โดยเป็นกลุ่มผู้ที่ใช้เวลาใน
สถานีมากที่สุดคือ 8 ชั่วโมงต่อวัน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สถานีวิทยุ
กระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีบางส่วนที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้าง
การเป็นเจ้าของและการควบคุม คือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มาจากส่วนกลางของกองทัพบก
รวมไปถึงการที่มีหน่วยงานอื่น ๆ จากส่วนกลางจำนวนหนึ่งเข้ามาใช้สถานี ไม่ว่าจะเป็น
กรมประชาสัมพันธ์ หรือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ก็เป็นการใช้สถานีเพื่อเผยแพร่ข้อมูล
ข่าวสารในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการเอกชนบางกลุ่มจาก
ส่วนกลางที่ต้องการจะโฆษณาขายสินค้าและบริการในท้องถิ่นได้เข้ามาใช้สถานีด้วย ในส่วนของ
กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่ได้เข้ามาใช้สถานีนั้น พบว่า มีเจ้าหน้าที่ของสถานีที่จะผลิต
เนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบกเป็นหลัก รวมไปถึงมี
หน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เข้ามาใช้สถานีเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ผลงาน
กิจกรรมของหน่วยงาน นอกจากนี้พบว่า กลุ่มบุคคลที่เข้ามาใช้สถานีที่มีจำนวนมากที่สุดก็คือ
กลุ่มของผู้ประกอบการเอกชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างด้านการประกอบธุรกิจหารายได้
ของสถานี ในการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมใช้สถานีนั้น พบว่า
สามารถกระทำได้ในระดับหนึ่ง โดยประชาชนจะเข้ามาใช้สถานีเพื่อส่งข่าวผ่านทางรายการ
รวมถึงใช้สถานีเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อสอบถามข่าวสารต่าง ๆ

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ที่ถนนกุดยางสามัคคี อำเภอ
เมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เริ่มออกอากาศเมื่อปี 2536 ส่งกระจายเสียงระบบเอฟ.เอ็ม. ความถี่ 92.0
เมกกะเฮิร์ต กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์ รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และ

จังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร และมุกดาหาร ออกอากาศตั้งแต่เวลา 05.00 – 23.00 น.

สถานีนี้อาศัยการบังคับบัญชาขึ้นอยู่กับ ศูนย์วิทยุกระจายเสียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น และขึ้นตรงกับส่วนกลางคือ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย โดยจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้อำนวยการสถานีวิทยุ และผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท.

• ในการควบคุมการปฏิบัติงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัดนั้น พบว่า อ.ส.ม.ท. ได้กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณเพื่อให้สถานีถือปฏิบัติ ซึ่งปัจจุบันมีการกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2542 โดยได้จัดทำเป็น 3 โครงการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. โครงการสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟังทุกระดับ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ให้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟังทุกระดับ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านความรู้ การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง กีฬา เกษตร สารบันเทิง ศิลปวัฒนธรรมไทย สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยมีเป้าหมายการทำงานคือ การกำหนดรูปแบบและสัดส่วนรายการที่ชัดเจนและมีคุณภาพ และผลิตรายการที่มีคุณภาพให้เหมาะสมแก่ผู้ฟังทุกระดับชั้น ซึ่งได้กำหนดรูปแบบของสถานีวิทยุในส่วนภูมิภาคไว้ว่า เป็นสถานีวิทยุเพื่อท้องถิ่น

2. โครงการวิทยุกระจายเสียงยอดนิยม มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงยอดนิยมของปวงชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยตั้งเป้าหมายไว้คือ ความนิยมของผู้ฟังวิทยุในส่วนกลางในรูปแบบสถานีเดียวกันอยู่ในอันดับ 1-5 และ 1-10 และความนิยมของผู้ฟังวิทยุในส่วนภูมิภาคอยู่ในอันดับ 1-2

3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งกระจายเสียง วัตถุประสงค์เพื่อขยายเขตบริการส่งกระจายเสียงให้สามารถเข้าถึงประชาชน ผู้ฟังทั่วประเทศได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งกระจายเสียงให้สามารถรับฟังได้อย่างชัดเจน เข้าถึงประชาชนได้ร้อยละ 97 ของประชากรในประเทศ

นโยบายต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาเป็นกรอบที่ อ.ส.ม.ท. กำหนดไว้ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นของ อ.ส.ม.ท. ได้นำไปใช้ปฏิบัติ ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์เอง

ก็ได้มีการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยการเป็นสื่อกลางให้กลุ่มผู้ใช้เข้ามาใช้สถานีเพื่อทำการสื่อสารกับประชาชนในท้องถิ่น ดังมีรายละเอียดตามกลุ่มผู้เข้ามาใช้สถานีดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานและผู้ประกอบการเอกชนจากส่วนกลาง

1.1 สำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท.

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสื่อกลางเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากส่วนกลาง โดย อ.ส.ม.ท. ได้มอบหมายให้สำนักข่าวในสังกัดของ อ.ส.ม.ท. คือ สำนักข่าวไทย ผลิตเนื้อหาข่าวผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัดถ่ายทอดไปสู่ประชาชนทั่วทั้งประเทศ ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ ก็จะต้องถ่ายทอดข่าวนี้ด้วย โดยมีจำนวนเวลาที่ออกอากาศข่าวจากสำนักข่าวไทยทุกวัน เป็นเวลา 2 ชั่วโมงต่อวัน

1.2 หน่วยงานอื่น

หน่วยงานอื่นจากส่วนกลางที่เข้ามาใช้สถานีเพื่อทำการสื่อสารกับประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งใช้สถานีเพื่อการถ่ายทอดข่าวภาคบังคับจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แม้ข่าวดังกล่าวจะแพร่กระจายไปทั่วประเทศเป็นประจำทุกวันในช่วงเวลา 7.00 – 7.30 น. และ 19.00 – 19.30 น. นอกจากนี้ยังมีรายการปรากฏการณ์ธรรมชาติทุกวันอาทิตย์ในช่วงเวลา 8.00 – 8.30 น. ลักษณะการเข้ามาใช้สถานีของกรมประชาสัมพันธ์นี้ เป็นการเข้ามาใช้สถานีตามสิทธิในฐานะที่สถานีเป็นสถานีวิทยุของรัฐ โดยเป็นกรรมสิทธิ์ของ อ.ส.ม.ท.

1.3 ผู้ประกอบการเอกชน

ผู้ประกอบการเอกชน ที่เข้ามาใช้สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ผู้ประกอบการเอกชนที่เป็นผู้เช่าเวลาเหมารวม โดยจะประมูลเช่าเวลาจาก อ.ส.ม.ท. ส่วนกลาง ซึ่งสถานีจะเป็นเพียงผู้ดูแลการออกอากาศรายการต่าง ๆ ของผู้เช่าเวลาตามผังรายการที่กำหนด นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการเอกชนที่เป็นผู้เช่าเวลารายย่อย ซึ่งจะเช่าเวลาต่อจากผู้เช่าเวลาเหมารวมอีกทีหนึ่ง

ผู้ประกอบการเอกชนที่เป็นผู้เช่าเวลาเหมารวม จะเป็นบริษัทที่ได้ประมูลทำสัญญาเช่าเวลากับทาง อ.ส.ม.ท. ส่วนกลาง สัญญาเช่าปีต่อปี โดยในสัญญาจะระบุว่า ผู้เช่าเวลาจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานภายในสถานี รวมถึงจัดหาพนักงานในตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ภายในสถานี ปัจจุบันผู้เช่าเวลาเหมารวมคือ บริษัทอาร์ เค มีเดีย จำกัด ซึ่งได้ให้นักจัดรายการวิทยุรายย่อยเช่าเวลาต่อ หรือให้บริษัทเจ้าของสินค้าเช่าเวลาเพื่อโฆษณาสินค้า โดยว่าจ้างนักจัดรายการมาดำเนินรายการให้ รวมทั้งการขายสปอตโฆษณา ในช่วงต้นชั่วโมงท้ายชั่วโมง และคั่นระหว่างรายการ

อัตราค่าเช่าเวลาประมาณ 20,000 - 30,000 บาท / ชั่วโมง / เดือน อัตราค่าสปอตโฆษณาครั้งละ 100 - 150 บาท ระยะเวลาในการทำสัญญาเช่า 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี โดยมีเงื่อนไขสัญญาคือ จะต้องจ่ายค่าเช่าเวลาล่วงหน้า 1 เดือน

ในส่วนของผู้เช่าเวลารายย่อยที่เข้ามาใช้สถานีนี้พบว่า มีผู้เช่าที่มาจากส่วนกลางจำนวน 2 ราย โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะขยายการโฆษณาสินค้าและบริการไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งได้เข้าไปใช้สถานีจำนวน 3 ชั่วโมงต่อวัน

2. หน่วยงานราชการและเอกชนในท้องถิ่น

ในกาปฏิบัติงานของสถานีนั้น จะมีการบังคับบัญชาและการควบคุมเป็นไปตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 การบังคับบัญชาและการควบคุมสถานีวิทยุกระจายเสียง
อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์

การปฏิบัติหน้าที่ภายในสถานีพบว่า อ.ส.ม.ท. ใช้ลักษณะการควบคุมในรูปแบบรวมศูนย์การทำงานอยู่ที่ส่วนกลาง สถานีในท้องถิ่นมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยมีอำนาจในการตัดสินใจหรืออิสระในการทำงานต่อท้องถิ่นน้อยมาก จะเห็นได้จากกรณีที่ อ.ส.ม.ท. ได้จัดสรรบุคลากรขององค์กรเพียงแค่ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลความเรียบร้อยภายในสถานี คือ นายสถานี ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานภายในสถานี ได้แก่ พนักงานของบริษัทผู้เช่าเวลา ซึ่งเข้ามาปฏิบัติงานตามเงื่อนไขสัญญาที่บริษัทได้ทำไว้กับทาง อ.ส.ม.ท. ในเรื่องของการรับผิดชอบจัดสรรพนักงานเข้ามาทำงานภายในสถานีตามตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ได้แก่ ช่างเทคนิค ผู้ประกาศ ผู้ควบคุมเสียง เจ้าหน้าที่ธุรการ แม่บ้าน คนขับรถ เป็นต้น รวมถึงการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในสถานี เช่น ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่า ตามโครงสร้างกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของ ทำให้ อ.ส.ม.ท. ได้ใช้สถานีเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากส่วนกลาง มาสู่ประชาชนในท้องถิ่น และสถานีจะต้องให้

เวลาส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นสื่อของรัฐ นอกจากนี้ตามโครงสร้างของการประกอบการธุรกิจหารายได้ ทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้สถานีโดยส่วนมากจะเป็นผู้ประกอบการเอกชนที่เข้ามาเช่าเวลาทั้งจากส่วนกลางและในท้องถิ่น

จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของ อ.ส.ม.ท. ที่มุ่งเน้นให้สถานีวิทยุของ อ.ส.ม.ท. ในท้องถิ่นได้ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ดังที่ปรากฏในโครงการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ตามสภาพความเป็นจริง สถานีไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามภารกิจตามนโยบายที่กำหนดได้ ดังที่นายสถานีได้กล่าวให้สัมภาษณ์ว่า

“จากกฎหมายมาตรา 40 บัญญัติยังไม่รู้ แต่นโยบายส่วนกลางบอกว่า อย่างน้อยต้องมีวิทยุชุมชน 1 ชั่วโมงใน 1 วันรูปแบบไม่เจาะจง เพราะไม่รู้ว่าจะบังคับในรูปแบบไหน สถานีก็เลยให้จังหวัดไป ให้กรมการปกครอง ท่านปลัดมาขอ ท่านก็ไปเอาพวกปลัดอำเภอ 13 อำเภอ มาจัดให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ทุกอย่างที่กรมการปกครองอยากจะประชาสัมพันธ์ ขึ้นอยู่กับผู้ว่าฯ โดยกรมการปกครองมาขอหัวหน้าเอง ซึ่งทางสถานีก็ไม่มีพนักงานทำ มีค่าใช้จ่าย ต้องออกไปชุมชน ลำบาก เราก็ยกให้จังหวัดไปเลย 1 ชั่วโมง จังหวัดจะทำยังไงก็เรื่องของจังหวัด แต่ให้อยู่ในเขตชุมชน”

(อารี สังฆะพิชัย , สัมภาษณ์ , 3 กุมภาพันธ์ 2543)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง ความไม่พร้อมของสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสำหรับท้องถิ่น เนื่องจากสถานีไม่มีบุคลากรที่จะปฏิบัติภารกิจในการผลิตเนื้อหาเพื่อท้องถิ่น สถานีจึงได้เปิดโอกาสให้กับกลุ่มบุคคลอื่นเข้ามาใช้สถานีเพื่อทำการสื่อสาร ซึ่งพบว่ากลุ่มบุคคลที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สถานีคือ บุคลากรจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น

2.1 หน่วยงานราชการในท้องถิ่น

หน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เข้ามาใช้สถานี มีหน่วยงานเดียว ได้แก่ ปกครองจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังคำให้สัมภาษณ์ของยศพล อินทฤทธิ์ ที่กล่าวถึงการเข้ามาใช้สถานีว่า

“ผู้ช่วยจำจังหวัดท่านก่อนประสานขอเวลาเข้าไปใช้สถานีวิทย์ โดยทำหนังสือบอก วัตถุประสงค์ไป พอดีทางสถานีเคื่อกี้มีนโยบายของทาง อ.ส.ม.ท. ที่จะต้องแบ่งเวลาส่วนหนึ่งให้ เป็นวิทยุชุมชนก็เลยประจบเหมาะกันพอดี นโยบายที่ปกครองจังหวัดกำหนดไว้ในการเข้าไปใช้ สถานีวิทย์ก็คือ ต้องการเผยแพร่ข่าวสาร สารกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เผยแพร่กระบวนการ ทศน์ใหม่ในการทำงานสู่การปกครองที่ดี เผยแพร่เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ประชาคมชุมชนโดยใช้ สื่อวิทยุ เป็นการเปิดเวทีแสดงความคิดเห็นของชาวบ้าน ให้มีการเข้ามาร่วมรายการ ”

. ในการเข้าไปใช้สถานีนั้ ปกครองจังหวัดกาฬสินธุ์ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ปกครองเข้าไปดำเนินรายการสดที่สถานี เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผลงาน กิจกรรมของหน่วยงานไปสู่ ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งพบว่า มีลักษณะเป็นการสื่อสารจากบุคลากรของหน่วยงานแต่เพียง ฝ่ายเดียวโดยที่ยังไม่สามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วม หรือเปิดเป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็น ของประชาชนท้องถิ่นได้ดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

2.2 ผู้ประกอบการเอกชนรายย่อย

ผู้ประกอบการเอกชนรายย่อย จะประกอบด้วยผู้เช่าเวลาซึ่งเป็นนักจัดรายการวิทยุใน ท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ผู้เช่าเวลารายย่อยมีลักษณะในการใช้สถานีเพื่อทำการสื่อสาร ดัง รายละเอียดของวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

- มุ่งเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการเป็นหลัก เป็นการใช้สถานีเพื่อที่จะโฆษณาสินค้า และเปิดเพลงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น มีวิธีการในการสื่อสารทั้งเข้ามาดำเนินรายการสดในสถานี และส่งเป็นรายการเทปมาออกอากาศ

- มุ่งเพื่อการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชนท้องถิ่น สอดแทรกในรายการ นอกเหนือไปจากการโฆษณาสินค้าและบริการ รวมถึงความบันเทิงแล้ว ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ผู้ประกอบการเอกชนรายย่อยต่อไปนี้

วุฒิพงษ์ จุฑาสงษ์ ผู้ดำเนินรายการ ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เข้ามาเช่าเวลาสถานีเพื่อผลิตรายการ ได้กล่าวถึงนโยบายของการใช้สถานีว่า

“ เป็นนโยบายที่ต้องการจะบอกเล่าเรื่องราวให้ประชาชนรู้มากขึ้น ให้เขารู้ว่าเราทำอะไรบ้าง เรามีเรื่องราวดีๆ เยอะแต่เราอ่อนประชาสัมพันธ์ เรามีกิจกรรมการเกษตร แล้วก็ด้านการเงินอื่นๆ มีงานที่ทำเพื่อสังคม ส่วนกลางจะมีงบประมาณประชาสัมพันธ์ เขาจะถามว่า จังหวัดไหนที่อยากจะทำ สำหรับจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยส่วนตัวผมอยากทำรายการเพื่อการเกษตรที่ดีสักรายการหนึ่ง ก็ทำเรื่องเสนอขอไป เพราะว่าบ้านเราจะจัดแต่เพลง แล้วก็โฆษณาสินค้า พูดเรื่อยเปื่อยนานๆจะมีสาระบ้าง ก็มาคิดว่า รายการของเราจะไม่เปิดเพลง พูดถึงเรื่องราวทางด้านการเกษตรที่เกิดขึ้น ชาวบ้านเขาจะได้รับรู้ข่าวสารของเขา เช่น เกิดภาวะฝนแล้ง เหล็กล้น หรือเกษตรกรที่มีผลงาน เขาก็เอาเขาขึ้นมา ให้เกียรติเขา ให้เขาได้ภาคภูมิใจ “

สีน้ำ จันทร์เพ็ญ ผู้ประกอบการรายย่อยที่เข้าเวลาเพื่อดำเนินรายการ ได้กล่าวถึงการใช้สถานีว่า

“ในการทำงานผมจะยึดหลักอยู่คือ โฆษณาแล้วได้ผล คนใช้แล้วได้ผล ขายได้ มีผลตอบแทนย้อนไปให้กับผู้ที่เขาฟัง แล้วก็จะไม่โกหกผมจะหนักไปทางขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมโบราณ ประเพณีต่าง ๆ อย่างน้อยผมก็ถือว่า ผมเป็นคนที่มีปากยาว ก็เลยคิดว่าเราจะให้อะไรแก่ชาวบ้านบ้าง ให้อะไรแก่สังคมบ้าง อย่างน้อยก็เป็นการต่ออายุของพระพุทธศาสนา ให้มันสืบไปอีก นี่คือจุดของผม หลังจากได้เงินแล้ว เลี้ยงครอบครัวแล้ว ก็ต้องให้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วย”

ลักษณะการใช้สถานีเพื่อทำการสื่อสารดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของผู้ประกอบการเอกชนรายย่อยที่ต้องการจะนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น นอกเหนือไปจากเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการ

ผลการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ มีกลุ่มบุคคลและหน่วยงาน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สถานี ทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยส่วนกลางนั้น จะได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ที่ใช้สถานีเพื่อถ่ายทอดข่าว รวมไปถึงมีการถ่ายทอดข่าวจากหน่วยงานข่าวในสังกัดของ อ.ส.ม.ท. คือ สำนักข่าวไทย เผยแพร่มาสู่ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการเอกชนบางกลุ่มจากส่วนกลางที่เข้ามาใช้สถานี เพื่อมุ่งผลประโยชน์ทางด้านการโฆษณาสินค้าและบริการ ในส่วนของท้องถิ่นนั้น สถานีได้เปิดโอกาสให้แก่หน่วยงานราชการท้องถิ่นเข้ามาใช้สถานี รวมไปถึงผู้ประกอบการเอกชนรายย่อยในท้องถิ่นที่เข้ามาเช่าเวลาสถานีด้วย ซึ่งผู้ประกอบการเอกชนที่เข้าเวลานี้มีอิสระในการผลิตเนื้อหาต่าง ๆ สื่อสารไปสู่ประชาชน

ท้องถิ่น และพบว่า มีผู้ประกอบการเอกชนในท้องถิ่นจำนวนหนึ่งที่ต้องการนำเสนอเนื้อหาสาระไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น นอกเหนือไปจากเพื่อเป้าหมายในทางธุรกิจแล้ว

สรุป

ในช่วงที่ทำการศึกษานั้น เป็นช่วงที่อยู่ในระหว่างการปรับเปลี่ยนของแต่ละสถานีตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนด โดยมีกรอบของนโยบายมาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 ซึ่งนโยบายหลักสำคัญก็คือ ต้องการให้สถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมในท้องถิ่น

กรมประชาสัมพันธ์ และ อ.ส.ม.ท. มีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนที่จะให้สถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น ในขณะที่ กองทัพบก นั้นยังไม่ได้กำหนดระบุชี้ชัดเป็นคำสั่งออกมา

จากผังรายการกระจายเสียงในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 สามารถพิจารณาสัดส่วนเวลาที่แต่ละสถานีได้เปิดโอกาสให้กับกลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สถานี ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงสัดส่วนเวลาในการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ (เดือนมีนาคม พ.ศ. 2543)

ผู้ใช้สถานี		จำนวนเวลาในการใช้สถานี	
		ชั่วโมง / วัน	ร้อยละ
ส่วนกลาง	1. ต้นสังกัดกรมประชาสัมพันธ์	8 ชั่วโมง	44.44
	2. หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน	30 นาที	2.78
ส่วนท้องถิ่น	1. เจ้าหน้าที่สถานี	4 ชั่วโมง	22.22
	2. หน่วยงานราชการ กลุ่มสมาคม	2.5 ชั่วโมง	13.89
	3. ผู้ประกอบการเอกชน	3 ชั่วโมง	16.67
รวม		18 ชั่วโมง	100

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในฐานะที่เป็นสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ของรัฐ ได้จัดสรรเวลาเพื่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับหน่วยงานต้นสังกัดจากส่วนกลางระดับประเทศ เป็นจำนวนปริมาณเวลาที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44 เจ้าหน้าที่ของสถานีดำเนินการผลิตรายการเพื่อคนในท้องถิ่นเอง คิดเป็นร้อยละ 22.22 หน่วยงานราชการและองค์กรจากส่วนกลาง ร้อยละ 2.80 หน่วยงานราชการและองค์กรในท้องถิ่น ร้อยละ 13.88 สำหรับช่วงเวลาที่ให้เอกชนเช่าเพื่อดำเนินรายการ ร้อยละ 16.66

ตารางที่ 3 แสดงสัดส่วนเวลาในการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ (เดือน มีนาคม 2543)

ผู้ใช้สถานี		จำนวนเวลาในการใช้สถานี	
		ชั่วโมง / วัน	ร้อยละ
ส่วนกลาง	1. ต้นสังกัดกองทัพบก	3 ชั่วโมง	16.67
	2. หน่วยงานราชการอื่น ๆ - กรมประชาสัมพันธ์(แม่ข่าย) - มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	1 ชั่วโมง	5.55
		4.28 นาที	0.39
	3. ผู้ประกอบการเอกชน	2 ชั่วโมง	11.11
ส่วนท้องถิ่น	1. หน่วยงานกองทัพภาคที่ 2	30 นาที	2.78
	2. เจ้าหน้าที่สถานี	3 ชั่วโมง	16.67
	3. หน่วยงานราชการ	25.72 นาที	2.39
	4. ผู้ประกอบการเอกชนรายย่อย	8 ชั่วโมง	44.44
รวม		18 ชั่วโมง	100

* เนื่องจากว่า สถานีได้จัดสรรเวลาให้แก่หน่วยงานราชการทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ดำเนินรายการสัปดาห์ละ 1 หน่วยงาน ดังนั้น จำนวนเวลาดังกล่าวเป็นการเฉลี่ยออกมาเป็นจำนวนต่อวัน

สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามลักษณะโครงสร้างการประกอบการธุรกิจหารายได้ จึงมีการจัดสรรเวลาเพื่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ประกอบการเอกชนรายย่อยทั้งจากส่วนท้องถิ่น เป็นจำนวนปริมาณเวลาที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44 และผู้ประกอบการเอกชนรายย่อยจากส่วนกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.11 หน่วยงานต้นสังกัดทั้งจากส่วนกลางระดับประเทศและระดับเขตส่วนท้องถิ่น รวมคิดเป็นร้อยละ 19.45 เจ้าหน้าที่ของสถานี

ดำเนินการผลิตรายการเพื่อคนในท้องถิ่นเอง คิดเป็นร้อยละ 16.67 หน่วยงานราชการและองค์กรจากส่วนกลาง ร้อยละ 5.94 หน่วยงานราชการในท้องถิ่น ร้อยละ 2.39

ตารางที่ 4 แสดงสัดส่วนเวลาในการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ (เดือน มีนาคม 2543)

ผู้ใช้สถานี		จำนวนเวลาในการใช้สถานี	
		ชั่วโมง / วัน	ร้อยละ
ส่วนกลาง	1. สำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท.	2 ชั่วโมง	10.53
	2. หน่วยงานราชการอื่น ๆ - กรมประชาสัมพันธ์(แม่ข่าย)	1 ชั่วโมง	5.26
	3. ผู้ประกอบการเอกชน	2 ชั่วโมง	10.53
ส่วนท้องถิ่น	1. หน่วยงานราชการ	1 ชั่วโมง	5.26
	2. ผู้ประกอบการเอกชนรายย่อย	13 ชั่วโมง	68.42
รวม		19 ชั่วโมง	100

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามลักษณะโครงสร้างการประกอบการธุรกิจหารายได้ จึงมีการจัดสรรเวลาเพื่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ประกอบการเอกชนรายย่อยส่วนท้องถิ่น เป็นจำนวนปริมาณเวลาที่มากที่สุด รวมคิดเป็นร้อยละ 68.42 และผู้ประกอบการเอกชนจากส่วนกลาง ร้อยละ 10.53 หน่วยงานจากส่วนกลางในการเผยแพร่ข่าวระดับประเทศในเครือข่าย อ.ส.ม.ท. คือสำนักข่าวไทย คิดเป็นร้อยละ 10.53 กรมประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดข่าวคิดเป็นร้อยละ 5.26 และ หน่วยงานราชการในท้องถิ่น ร้อยละ 5.26

จะเห็นได้ว่า การจัดสรรเวลาการออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้กับองค์กรและหน่วยงาน ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น มีสัดส่วนของปริมาณเวลาที่แตกต่างกันไปตามลักษณะโครงสร้างการเป็นเจ้าของและการควบคุม รวมถึงลักษณะโครงสร้างการประกอบธุรกิจหารายได้ของแต่ละสถานี

อย่างไรก็ตาม จากการจัดสรรเวลาดังกล่าวนี้ จะได้พิจารณาต่อไปถึง รูปแบบและเนื้อหาในการสื่อสารของแต่ละสถานีว่ามีลักษณะที่มุ่งเพื่อท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร รวมไปถึงจะได้พิจารณาว่ามีลักษณะเพื่อการพัฒนาคนและสังคมท้องถิ่นอย่างไร